

Schulnachrichten.

Wiadomości szkolne.

Chronik der Anstalt.

Kronika zakładu.

Der letzte Jahresbericht schloß mit der Hoffnung, die nächste Zukunft werde sich für das hiesige Progymnasium günstiger gestalten, als die vorangehende Periode der Entwicklung, eine Periode, in welcher sein Trieb nach Wachstum und innerer Kräftigung noch sehr gestört wurde, da ein fertiger Boden, eine gesicherte materielle Grundlage fehlte. Diese Hoffnung hat sich mit Gottes Hilfe reichlicher erfüllt, als wir erwarten durften. Schon die Aufnahme neuer Schüler am 5. und 6. April ließ vermuthen, daß die Anstalt auch in dem bevorstehenden Abschnitt ihrer Thätigkeit an Lebenskraft gewinnen würde.

Die Zahl derjenigen, welche sich zum Eintritt meldeten, war doppelt so groß, als der entsprechende Durchschnitt der früheren Jahre. Es wurde unmöglich, die zur einstweiligen Unterbringung der Klassen verwendeten Zimmer des Rathhauses, über deren Unzulänglichkeit wir schon vorher klagen mußten, länger zu benutzen. Somit blieb Nichts übrig, als die Uebersiedelung der Schule in das neue Gebäude, die man ursprünglich erst für Johannis beabsichtigt hatte, sofort vornehmen zu lassen und in diesem am 8. April den Unterricht zu beginnen. Hier aber fehlte noch viel an der wohnlichen Einrichtung: die projektierte steinerne Aufgangstreppe war noch nicht da, sie mußte durch ein in der Eile gezimmertes nothdürftiges Brettergestell ersetzt werden; die Klassen waren noch zu frisch und zu wenig durchwärmt; auf dem Flur waren die Zimmerleute beschäftigt und störten durch ihre geräuschvolle Arbeit den Unterricht; der Hofraum war noch nicht eingefriedigt — anderer Uebelstände nicht zu gedenken. Unter solchen Verhältnissen mußte die Aufgabe der Lehrer, Disciplin und äußere Ordnung zu erhalten, bedeutend erschwert werden.

Na końcu przeszłego sprawozdania rocznego wyrażano nadzieję, że najbliższa przyszłość dla progimnazjum tutajszego okaże się pomyślniejszą od poprzedniego periodu rozwoju, w którym to periodzie dążność zakładu do wzrostu i wewnętrznego wzmocnienia jeszcze hamowaną było dla braku gotowego gruntu, podstawy materialnej zapewnionej. Przy pomocy Boga nadzieja ta spełniła się nadspodziewanie obficie. Przy samem już przyjmowaniu uczniów nowych dn. 5. i 6. Kwietnia usprawiedliwiło się mniemanie, że w nadchodzącym okresie czynności zakładu siła jego żywotnia wzmagać się będzie. Liczba nowo zgłaszających się uczniów jeszcze raz tak wielką była od odpowiedniej przecięciowej ilości z lat dawniejszych. Nie było możebną, ograniczyć się i nadal na miejscowościach w ratuszu, w których dotychczas pomieszczono klasy, zwłaszcza że już poprzednio narzekano na niedostatek miejsca w nich. Nie pozostawało więc, jak skutecznie natychmiast przesiedlenie szkoły do nowego budynku, co pierwotnie na Sw. Jan dopiero uczynić zamierzano, i w tymże dn. 8. Kwietnia rozpocząć naukę. Atoli tu jeszcze wiele było do wykończenia, co było nieodzownie potrzebnem do znośnego mieszkania; projektowane kamienne wschody w przysionku nie były gotowe, trzeba je więc było zastąpić drzewnianemi na prędce zbudowanemi; pokoje jeszcze były świeże i niedostatecznie wysuszone; cieśle w sieni zatrudnieni przeskadzali hałaśliwą swą robotą w nauce; podwórze nie było jeszcze ogrodzone — o innych niedogodnościach nie wspominając już wcale. Pod takimi okolicznościami

Doch wurden diese unvermeidlichen Unannehmlichkeiten von Tag zu Tage weniger fühlbar, da theils die Schüler sich bald daran zu gewöhnen wußten, theils der innere Ausbau jetzt schneller betrieben wurde.

Am Nachmittage des 8. Aprils fand in Gegenwart des Magistrats die Einführung des zum vierten ordentlichen Lehrer berufenen, bisher am Gymnasium zu Lignitz angestellten Herrn Dr. Degen statt. Der Unterzeichnete begrüßte denselben, indem er anknüpfend an das Wort des Aristoteles in der Nikomachischen Ethik: τελειοὶ τὴν ἐνέργειαν ἢ ἡδονήν, in einigen Zügen die Berufsfreude des Lehrers schilderte und den Wunsch aussprach, der neue Amtsgenosse möge sie in seiner jetzigen Stellung reichlich finden.

Durch den Eintritt des Herrn Dr. Degen, der das Ordinariat der Quarta übernahm, wurde es möglich, einzelne mit Lektionen und Correkturen überbürdete Lehrer zu erleichtern. Eine weitere Abhülfe gelang dadurch, daß dem hiesigen Elementarlehrer Herrn Gürke in der der Vorschule 4, in der Sexta 2 Schreibstunden vom 23. April ab intermistiſch übertragen wurden.

Am 1. Juni verließ uns nach fünfjährigem fruchtbareren Wirken der erste ordentliche Lehrer und Ordinarius der Quinta, Herr Dr. Herrmann, welcher an der neu errichteten Realschule zu Begeſack angestellt wurde. Die Liebe seiner Kollegen und seiner Schüler ist ihm dorthin gefolgt. Nach dem Weggang des Herrn Dr. Herrmann erhielt die erste Stelle Herr Dr. Beckhaus, die zweite Herr Dr. Tabulski, der gerade sein Probejahr an der Realschule zu Rawicz absolviert hatte. Ihm wurde vorzugsweise der mathematische und physikalische Unterricht in allen Klassen, sowie das Ordinariat der Quinta überwiesen. Am 16. Juni erfolgte seine Einführung. Der Unterzeichnete bewillkommnete ihn mit einer kurzen Ansprache, welche die Stellung der Mathematik neben den alten Sprachen im Kreise der Gymnasialdisciplinen betraf, und forderte ihn auf, Hand in Hand mit seinen philologischen Kollegen an dem

utrudnionem było znacznie dla nauczycieli utrzymywanie rygoru i zewnętrznego porządku. Jednakże niedogodności te nie dające się od razu usunąć od dnia do dnia mniej były dolegliwe, częścią ponieważ uczniowie wnet z niemi oswajac się potrafili, częścią, że wewnętrzne wykończenie budynku znacznie teraz przyspieszano.

Dn. 8. Kwietnia popołudniu w obec magistratu wprowadzono jako czwartego nauczyciela zwyczajnego pana Dr. Degena zatrudnionego poprzednio przy gimnazjum w Lignicy. Niżej podpisany przywitał go kreśląc w kilku rysach uciechy powołania nauczycielskiego w zastosowaniu do słów Aristotelesowych w etyce Nikomacha: τελειοὶ τὴν ἐνέργειαν ἢ ἡδονήν, wyrażając zarazem życzenie, aby nowy kolega znalazł takowe obficie w teraźniejszym swem stanowisku

Po wstąpieniu pana Dr. Degena, który objął ordynaryat kwarty, było można ulżyć w pracy niektórym nauczycielom zbyt obciążonym i lekcjami i korekturami. Dalej jeszcze zmniejszono ogólną pracę przekazując tymczasowo tutéjszemu nauczycielowi elementarnemu panu Gürke od dn. 23. Kwietnia w klasie przygotowawczej 4, a w seksie dwie lekcje kaligrafii.

Dn. 1. Czerwca opuścił nas po pięcioletniej skutecznej czynności pierwszy nauczyciel zwyczajny i ordynaryusz kwinty pan Dr. Herrmann, który przyjął posadę przy nowo utworzonej szkole realnej we Vegesack. Przywiązanie jego kolegów i uczniów towarzyszyło mu na drodze do nowego swego stanowiska. Po wystąpieniu pana Dr. Herrmanna otrzymał pan Dr. Beckhaus pierwszą posadę, drugą zaś pan Dr. Tabulski, który co dopiero ukończył był rok próby przy szkole realnej w Rawiczu. Jemu przekazano mianowicie lekcje matematyczne i fizyczne we wszystkich klasach, jako też ordynaryat kwinty. Dn. 16. Czerwca nastąpiło jego wprowadzenie. Niżej podpisany przywitał go krótką przemową traktującą o stanowisku matematyki obok starożytnych języków w zakresie gimnazjalnych przedmiotów naukowych, wzywając go zara-

Werke der idealen Jugendbildung zu arbeiten.

Der übliche Spaziergang fand am 3. Juni statt. Die Klassen zogen in der Morgenstunde in militärischer Ordnung nach dem herrlichen Buchwalde bei Boguniewo, zu dessen Benutzung der Königl. Oberförster Herr Stahr seine Erlaubniß erteilt hatte. Hier verlebten die Schüler einen Tag, der dem Einzelnen durch den Genuß der freien Natur, durch Gesang und turnerische Spiele eine Erfrischung bot, der aber auch für das Ganze seine Bedeutung hatte, insofern er recht geeignet war, das Gefühl der Gemeinsamkeit zu beleben.

Auch in diesem Jahre wurde fast allen Lehrern das Glück zu Theil, ihrem Amte ohne erhebliche Unterbrechung obliegen zu können. Eine längere Vertretung, vom 19. August bis zum 23. September, wurde nur nöthig für den evangelischen Religions-Lehrer, Herrn Pastor Borack.

Unter den Schülern war der Gesundheitszustand befriedigend. Doch müssen wir den Verlust eines sittsamen und fleißigen Sextaners Michael Lesler, beklagen. Er wurde den Seinigen durch einen Bräunefall, welcher mit unerwarteter Schnelligkeit den Tod herbeiführte, am 28. Januar entrisen.

Wir erfüllen noch die angenehme Pflicht, mit erkenntlicher Gesinnung der Beweise von Theilnahme und Wohlwollen zu gedenken, welche der Anstalt in dem verflossenen Schuljahre zu Theil geworden sind. Herr Gutsbesitzer Witt auf Bogdanowo, Abgeordneter des Kreises Obornik, hat auch in der letzten Session des Landtages die Gelegenheit wahrgenommen, mit Wärme und überzeugender Klarheit sowohl für die Tendenz des Progymnasiums einzutreten, wie für Schutz und Förderung desselben zu wirken. Ferner müssen wir mit Dank verzeichnen, daß der katholische Religions-Lehrer, Herr Probst X. Wojczyński der Schule ein reiches Geldgeschenk überwiesen hat, welches für die Bibliothek verwendet wird.

Eine besonders hochzuschätzende Unterstützung endlich hat der Oborniker Kreistag zufließen lassen. Nachdem dieser bereits im Jahre 1868

zem, aby w połączeniu ze swymi kolegami filologicznymi pracował nad dziełem idealnego wykształcenia młodzieży.

Dn. 3. Czerwca urządzono, jak to co rok bywa, wspólną przechadzkę. Ranną godziną wyruszyły wszystkie klasy w porządku wojskowym do przeslicznego lasu bukowego pod Boguniewem, w którym nam w dniu tym przebywać pozwolił król. nadleśniczy pan Stahr. Tu uczniowie przeżyli dzień, który jednostkom podał sposobność do używania wolnego powietrza i do rozrywek rozmaitych jako to śpiewu i ćwiczeń gimnastycznych, dla ogółu zaś o tyle nabrał znaczenia, że we wszystkich ożywił uczucie wspólności.

I w tym roku przypomocy Boga prawie wszyscy nauczyciele urząd swój bez znacznej przerwy piastować mogli. Tylko nauczyciela religii ewangelickiej, pana pastora Boracka, trzeba było zastępować przez czas dłuższy, bo od dn. 19. Sierpnia aż do 23. Września.

Stan zdrowia pomiędzy uczniami wogóle był zadawalniającym z wyjątkiem, że postradaliśmy sekstanera pilnego i dobrych obyczajów, Michała Lesslera. Ledwie na krup zachorowawszy, już też dn. 28. Stycznia nagłą śmiercią rodzinie swęj wydartym został.

Wypełniamy tu jeszcze przyjemny obowiązek wspominając z uczuciem wdzięczności o dowodach współdziałania i życzliwości, jakich zakład doznał w ciągu ubiegłego roku szkolnego. Właściciel dóbr, pan Witt na Bogdanowie, deputowany powiatu Obornickiego, podczas ostatniej także sesji sejmowej korzystał z danej sposobności i ujął się gorąco i z przekonywającą jasnością za dążnością progimnazjum działając w jego obronie na korzyść jego. Dalej z podziękowaniem przychodzi nam zapisać i to, że nauczyciel religii katolickiej, X. proboszcz Wojczyński, przekazał szkole znaczny podarunek w pieniądzu, który obróconym będzie na korzyść biblioteki.

Wreszcie i sejmik powiatowy obornicki obmyślił dla zakładu wsparcie nader zobowiązujące. Wyznaczywszy bowiem już w

zum Bau des neuen Hauses eine Beihilfe von 2000 Thlr. gewährt, hat er am 28. Februar namentlich auf Anweisung des Herrn Landrath Studt und des Vertreters der Commune Rogasen, Herrn Dr. Cichocki einen jährlichen Zuschuß von 500 Thlr. zunächst auf 2 Jahre zu geben beschlossen. Von Entscheidung für dieses günstige Resultat war der Umstand, daß die Wirksamkeit der Anstalt sich überwiegend auf den Kreis Obornik erstreckt, da von den Schülern etwa 85% ihre Heimath in demselben haben.

Dieser Beschluß, sowie die steigende Frequenz haben den Magistrat zu dem Versuch bestimmt, einem vielfach in der Stadt und Umgegend geäußerten Wunsche entsprechend über der Sekunda noch eine Klasse anzusetzen. Der betreffende Antrag liegt bereits Einem Königlichem Provinzial-Schul-Collegium zur Genehmigung vor.

Ein Uebelstand, den wir aus dem alten Schuljahr in das neue hinübernehmen, ist der, daß unsere Aula noch nicht benutzt werden kann. Wir sind jetzt gezwungen, die Morgensandachten und den Wochenschluß, an welchem mehr als 100 evangelische Schüler Theil nehmen, in einer nur für 50 Schüler berechneten Klasse abzuhalten. Besonders lebhaft aber tritt der Wunsch nach einer baldigen Einrichtung der Aula jetzt nahe. Es ist unter den gegenwärtigen Umständen nicht möglich gewesen, die Eltern der uns anvertrauten Jugend zu einer öffentlichen Prüfung einzuladen. Ebenso haben wir den Geburtstag Sr. Majestät des Königs nicht unserem früheren Brauche gemäß durch einen öffentlichen Redeactus feiern können, sondern uns darauf beschränken müssen, innerhalb der Klassen den Schülern durch Ansprachen der Geschichtslehrer resp. Ordinarien die Bedeutung des Festes an das Herz zu legen.

Aus den Verordnungen der Behörden.

11. Juni 1869. Der Magistrat theilt mit, daß die Stadtverordneten beschlossen haben, die Zahlung von Pensionsbeiträgen den Lehrern des

roku 1868 na cel budowy nowego gmachu wspomóżkę w sumie 2000 tal. postanowił mianowicie z inicjatywy radcy ziemskiego pana Studta i deputowanego gminy Rogozińskiej, pana Dr. Cichockiego, przyjść w pomoc zakładowi tymczasowo na następne dwa lata roczną kwotą wynoszącą 500 tal. Rozstrzygającą dla tak pomyślnego rezultata była okoliczność ta, że z działalności zakładu przeważnie korzysta powiat obornicki, ponieważ z uczniów mniejwięcej 85 pr. pochodzi z powiatu.

Uchwała ta, jako też wzrastająca frekwencya spowodowały magistrat w miarę życzenia wielokrotnie już wypowiedzianego i w mieście i w okolicy spróbować jeszcze klasę jedną nad sekundą otworzyć. Dotyczące podanie już przedłożono Królewsk. Prowincjonalnemu kolegium szkolnemu do potwierdzenia.

Złe jedno ze starego roku szkolnego przejęliśmy do nowego, t. j. że aula nasza jeszcze używana być nie może. Jesteśmy obecnie zmuszeni, nabożeństwa ranne jako też nabożeństwa przypadające na końcu każdego tygodnia, w których bierze udział przeszło stu uczniów ewangelickich, odbywać w pokoju klasowym, którego przestrzeń tylko na 50 uczniów jest obliczona. Zwłaszcza w obecnej porze żywo odzywa się życzenie jak najrychlejszego urządzenia auli. Pod terażniejszymi okolicznościami nie stało się możebną, rodziców powierzonej nam młodzieży zaprosić na popis publiczny. Również dnia urodzin JKMości według dawniejszego zwyczaju nie mogliśmy obchodzić mową publiczną i trzeba nam się było na tem ograniczyć, że w pojedynczych klasach nauczyciele historyi resp. ordynaryusze uczniom wyjaśniali znaczenie uroczystości.

Z rozporządzeń władz.

Dn 11. Czerwca 1869. Magistrat zawiadamia, iż deputowani miejscy uchwalili opuścić nauczycielom progimnazjum płacenie

Progymnasiums zu erlassen.

29. Dezember 1869. Das Königliche Provinzial-Schul-Collegium erläßt nähere Bestimmungen, betreffend die durch Aufhebung der Portofreiheit veränderte Behandlung der dienstlichen Correspondenz. Es heißt darin: Alle Postsendungen an uns, andere Königliche Behörden und Königliche Beamte (an letztere soweit sie nicht deren Privatinteresse betreffen) sind bei der Absendung zu frankiren. Alle sonstigen Postsendungen sind unfrankirt abzulassen; ausnahmsweise ist die frankirte Beförderung an Privatpersonen dann statthaft, wenn

- a, die Sendung ausschließlich im Staatsinteresse erfolgt oder
- b, an eine Partei gerichtet ist, welche nach den bisher geltenden Vorschriften auf portofreie Zustellung einen Rechtsanspruch hat, oder
- c, in einer Prozeß- oder Vormundschafts Sache ergeht, für welche einer Partei das Armenrecht bewilligt ist.

odstawek pieniężnych do funduszu dla pensjonowanych.

Dn. 29. Grudnia 1869. Królewskie prowincjonalne Kolegium szkolne wydaje bliźsze przepisy względem urzędowej korespondencji listowej zmienionej przez zmiesienie wolnego portoryum: „Wszelkie zasyłki pocztowe wystósowane do nas, do władz królewskich i do urzędników Królewskich (do ostatnich, o ile takowe nie tyczą się sprawy osobistój) przy odesłaniu frankować należy. Wszystkie inne zasyłki pocztowe nie frankują się; wyjątkowo frankować wolno do osób przywatnych, jeżeli

- 1., Zasyłka nastąpi wyłącznie w sprawie państwa, albo
- 2., jest wystósowaną do partyi, która według dotychczasowych przepisów jest uprawnioną do żądania frankowanych zasyłek, albo
- 3., nastąpi w sprawie procesowej lub opiekuńczej, w której partyi służy prawo ubóstwa.

Lehrverfassung.

Rozkład nauk.

Sekunda. Ordinarius: Dr. Schäfer.
Religion 2 St. Katholische: Glaubens- und Sittenlehre: von den Sünden, Tugenden, von der Gnade Gottes, von den Sakramenten und vom Gebete nach Deharbe. Bibelkunde: Die Geschichte der Apostel und das alte Testament nach Schuster.

Probst Wojczyński.

Evangelische: Im S. Apostelgeschichte (an den wichtigsten Stellen im Urtext) gelesen und durchgenommen. Einleitung in den Katechismus. Reformation-Geschichte. Im W. die Missionsreisen des Apostel Paulus. Ausbreitung und Entwicklung des Christenthums bis Constantin dem Großen. Seine Verbreitung in Deutschland und den anderen europäischen Ländern. Drittes Hauptstück des Katechismus. In beiden Semestern Psalmen, Bibelsprüche und Kirchenlieder (nach Hollenberg) gelernt.

Pastor Borack

Deutsch 2 St. Korrektur und Besprechung der Aufsätze. Anleitung zum Disponiren. Abriss der Poetik: die epische und lyrische Poesie. Erklärung und Deklamation Schiller'scher Balladen. Gelesen wurde Göthes Hermann und Dorothea und Herders Eid. Die Thematika zu den Aufsätzen waren:

1. Ὁ πονηρὸς, μὴ τὰ μαλακὰ μῶρο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχη (mit Berücksichtigung von Xen. Men. II. 1, 19 — 34) 2. a. Woraus sieht man, daß Schiller in seiner Ballade „der Graf von Habsburg“ beabsichtigt hat, den Kaiser gerade durch die Macht des Gefanges zu verherrlichen? b. die Macht des Gefanges in den beiden Balladen von Schiller „der Graf von Habsburg“ und „die Kraniche des Ibykus.“ — 3. Warum läßt Schiller in der Ballade „die Kraniche des Ibykus“ die Mörder bei den Worten: „Sieh da, sieh da, Timotheus, die Kraniche des Ibykus!“ vom Eumenidengefange nicht zerknirscht erscheinen? — 4. Das Geschäft des Eumäus und seine Bewohner (nach Hom. Od. XIV.). — 5. Uebersetzung von Hom. Od. XIV., 457 — 530 (eine metrische Uebung). — 6. Eine Charakterisierung aus „Hermann und Dorothea.“ — 7. Darlegung des Inhalts von „Hermann und Dorothea.“ — 8. a. Der Mensch gestaltet, mit Annuth zierend, was die Noth erfand. b. Rede der Thebanischen Gesandten in Athen, durch die sie die Athener zum Kriege gegen die Ladedämonier im Jahre 395

Klasse II. Ordinarius Dr. Schaefer.
Religia 2 godziny. Katolicka: Nauka wiary i obyczajai: O grzechu, o cnotach, o łasce Bożej, o Sakramentach i o modlitwie podług Deharbe. Historia Biblijna: Dzieje Apostolskie i Stary Testament podług Schuster.
Proboszcz Wojczyński.

Ewangelicka: Czytano i rozbierano w półroczulatom dzieje Apostolskie (najważniejsze ustępy podług tekstu). Wstęp do katechizmu. W półroczu zimowym: Podroże Apostolskie Św. Pawła. Rozszerzenie się i rozwój Chrześcijaństwa aż do Konstantego Wielkiego. Rozszerzenie się tegoż w Niemczech i w inszych krajach europejskich. Trzeci rozdział katechizmu. W obudwu półroczach uczono się psalmów, miejsc z pisma Św. i pieśni kościelnych (podług Hollenberga).
Pastor Borack.

Język niemiecki: Poprawianie i rozbiór wypracowań. Wskazówki do rozkładu prac piśmiennych. Krótki zarys poezyi. Poezya opisowa i liryczna. Rozbiór i deklamacya ballad Schillera. Czytano Getego Hermanna i Doreteę i Cyda Herdera. Zadania do prac piśmiennych były następujące:

bestimmen (nach Xen. Hell. III, 5). — 9. Zwei Sonette. — 10. Das Leben ist der Güter höchstes nicht. — 11. Die untergehende Sonne, das Bild des sterbenden Redlichen. — 12. Größe und Verfall des römischen Senates zur Zeit der Republik (Klassenarbeit). — Dr. Beckhaus.

Polnisch. Polnische Abtheilung: Die Lautlehre und die Lehre vom Substantivum, Pronomen und Adjectivum nach Małeck's kleinerer Grammatik. Deklamationen. Die wichtigsten Erscheinungen aus der 1. und 2. Periode der Literaturgeschichte. Die Thematata zu den Aufsätzen waren:

1. Krótka treść ballady: „Brzoza Gryżyńska.“ — 2. Opis miasta Poznania (w klasie). 3. Opis założenia Rzymu. — 4. Jak zrozumieć należy przysłowie: Co głowa to rozum. — 5. Jakie były przyczyny wojen punickich? — 6. Krajobraz na wsi podczas zimy (w klasie). — 7. Jak zrozumieć należy przysłowie: „Strzeżonego Pan Bóg strzeże.“ — 8. Zaprowadzenie Chrześcijaństwa w Słowiańszczyźnie wogóle a szczególnie w Polsce. — 9. Jakich mężów sławnych miał Rzym w trzeciej wojnie punickiej i jakie były ich zasługi (w klasie). — 10. Przez naukę języków obcych poznajemy język własny. — 11. Jakie były pierwsze oznaki oświaty i piśmiennictwa w Słowiańszczyźnie pogańskiej? (w klasie). — 12. Z jakich przyczyn rzeczpospolita Rzymska za czasów Oktawiana zamieniła się w cesarstwo? — 13. Jaki sobie obieram zawód na przyszłość i dla czego? (w klasie).

Deutsche Abtheilung: Das weibliche und männliche Hauptwort; das regelmäßige Verbum auf ae; Verba auf ic und ye nach dem Elementarbuch von Woliński und Schönke. §. 18 bis 34. Memoriren. Alle 3 Wochen eine schriftliche Arbeit.

Latéin 10 St. Nach Bergers Grammatik und Stilistik: Pronomen reflexivum, consecutio temporum, oratio obliqua, die Figuren, über concrete Darstellung, über Kürze und Präcision im Ausdruck. Aus Süpflé II. mündlich und schriftlich (alle Woche ein Exercitium oder Extemporale) übersetzt. Lektüre: Livius II., Vergil. Aen. I, II, III. Cic. de imp. Cn. Pompeji (im Anschluß daran das Wichtigste aus der rhetorischen Technik). Geeignete Abschnitte der Lektüre memorirt. Den Stoff zu Uebungen im Lateinsprechen bildeten das Leben Ciceros, sowie Inhalt und Disposition der gelesebenen Rede. Dr. Schäfer.

Griechisch 6 St. Grammatik: Repetitionen aus dem Pensum für Tertia. Die Kasuslehre und die Negationen. Repetition des Vo-

Język polski. Oddział polski: Głosownia i nauka o rzeczowniku, zaimku i przymiotniku podług Grammatyki Mniejszej Małeckiego. Deklamacye. Najważniejsze powjawy pierwszego i drugiego okresu historyi literatury. Zadania do prac piśmiennych były następujące:

Oddział niemiecki: Nauka o rzeczowniku żeńskim i męzkim; o słowie regularnem na ae; słowa na ic i ye podług Wzorów Wolińskiego i Schönke §. 18—34. ćwiczenia pamięciowe. Co 3 tygodnie prace piśmienne.

Dr. Tabulski.

Język łaciński: Podług grammatyki i stylistyki Bergera: pronomen reflexivum, consecutio temporum, oratio obliqua, o figurach retorycznych, o zmysłowym sposobie wyrażenia się, o krótkości i ścisłym wyrażeniu się. Z Sypflégo części II. tłumaczono ustnie i piśmiennie (co tydzień prace piśmienne domowe lub w klasie). Liwiusza księga II. Wirgilego Eneidy księgi I., II., III., Cic. de imp. Cn. Pompeji z zastosowaniem najważniejszych reguł o technice retorycznej. Uczono się napamięć stosownych ustępów. Jako materiał do ćwiczenia się w mówieniu połączenie wzięto życie Cyncerona, jako też treść i rozkład czytanej jego mowy. Dr. Schaefer.

Język grecki 6 godz. Grammatyka: Powtórzenie pensum Tercyi. Nauka oskładni i o negacyach. Powtórzenie wokabuż

tabularium von Kübler. Exercitien und Ex-temporalien, meist aus Franke II. Cursus. Lektüre: Xen. Hell. III. und IV., 1 — 5. Herodot I., 1 — 135. Hom. Od. XIII — XVIII. (memorirt wurden 300 Verse).

Dr. Beckhaus.

Hebräisch 2 St. Seit Weihnachten Elemente der Grammatik nach Seffer.

Dr. Bernheim

Französisch 2 St. Abschnitt VI — IX. der systematischen Grammatik von Plög. Mündliches und schriftliches Uebersetzen entsprechender Beispiele. Lektüre: Die Biographien des Xenophon, Pyrrhus, Cornelius Nepos, Livius, Vergilius, Ovidius in Rollin, histoire ancienne. Vokabellernen. Dr. Schäfer.

Geschichte und Geographie 3 St. Römische Geschichte und Geographie des alten Italiens mit Zugrundelegung des historischen Hülfsbuches von Herbst.

Dr. Beckhaus.

Mathematik im S. 4, im W. 3 St. Potenzen, Wurzelgrößen, Gleichungen 1. und 2. Grades mit einer und mehreren Unbekannten, Synthesis der Gleichungen, arithmetische und geometrische Reihen, Logarithmen. Planimetrie: Kambly Absch. IV., V., VI. Einige Lehrrätze aus der neueren Geometrie. Ebene Trigonometrie nebst Anwendung derselben auf die Flächenberechnung. Wöchentlich eine schriftliche Arbeit.

Dr. Tabulski.

Physik Winter 1 St. Von den mechanischen Eigenschaften der Körper. Die wichtigsten Gesetze aus der Lehre vom Schall.

Dr. Tabulski.

Tertia. Ordinarius Dr. Beckhaus.

Religion:

katholische /
evangelische } comb. mit II.

Deutsch 2 St. Lektüre prosaischer und poetischer Stücke aus dem Lesebuch von Hopf und Paulsiek Th. II., Abth. 1. Deklamation von Gedichten und Uebungen im mündlichen Ausdruck. Aufsätze, deren Inhalt und Disposition vorher besprochen wurde. Die Themata waren:

podług Küblera. Prace piśmienne powiększej części z Frankiego kursu II. Czytano Xen. Hell. III. i IV. 1—5. Herodota I., 1—135. Hom. Od. XIII—XVIII. (uczono się napamięć 300 wierszy).

Dr. Beckhaus.

Język hebrejski 2 godz. Od Bożego Narodzenia początki grammatyki podług Seffera.

Dr. Bernheim.

Język francuski 2 godz. Rozdział VI. — IX. grammatyki Ploetza. Tłomaczono ustnie i piśmiennie odpowiednie przykłady. Czytano życiorysy Ksenofonta, Pyrrusa, Korneliusza Neposa, Virgiliusza i Owida podług histoire ancienne Rollina. Uczono się napamięć wokabuł.

Dr. Schaefer.

Historia i geografia 3 godz. Historia rzymska i geografia Włoch starożytnych podług Historji Herbsta.

Dr. Beckhaus.

Matematyka w półroczu latowem, 4 w zimowem 3 godz. O potęgach, pierwiastkach równania 1 i 2 stopnia z jedną i więcej nieznanymi, ustawianie równań, o progresjach arytmetycznych i geometrycznych Logarytmy. Z planimetrii: Kambly Oddział IV., V., VI. Trygonometrya w płaszczyźnie tudzież użycie jej do obrachowań płaszczyzn. Co tydzień prace piśmienne. Niektóre twierdzenia z nowszej geometrii.

Dr. Tabulski.

Fizyka. W półroczu zimowem 1 godz. O mechanicznych własnościach ciał. Najważniejsze prawa z akustyki,

Dr. Tabulski.

Klasa III. Ordynaryusz Dr. Beckhaus.

Religia:

katolicka }
ewangelicka } razem z klasą II.

Język niemiecki 2 godz. Czytano ustępy prozaiczne i poetyczne z książki Hopfa i Paulsicka części II., odział. 1. Deklamacye ćwiczenia się w wystowieniu. Zadania piśmienne, których treść i rozkład rozbiegano w klasie, były następujące:

1. Ueber das Sprichwort „Kom ist nicht an einem Tage erbaut.“
2. Inhalt des

Gedichtes von Schiller „Kampf mit dem Drachen.“ 3. Welches ist die Grundidee des Ballade „die Bürgschaft“ und wie hat Schiller die Grundidee durchgeführt? 4. Des Lebens ungemischte Freude, ward keinem Irdischen zu Theil. 5. Ueber den Ausspruch des Sokrates „die Wurzel der Bildung ist bitter, „aber die Früchte sind süß.“ 6. Ueber die Worte in dem Gedichte von Göthe „Adler und Taube:“ „das wahre Glück ist die Genügsamkeit, und die Genügsamkeit hat überall genug.“ 7. Was ist der Sinn des Epigrammes von Schiller „der Sämann.“ 8. Ueber den Charakter des Hagen in dem Liebelungenlied. 9. Die Orakel bei den Griechen. 10. Welcher Sinn liegt dem Gedichte Schillers „Pegasus im Joche“ zu Grunde? 11. Vergleichung des „Handschuh“ mit dem „Taucher.“ 12. „Wohlthätig ist des Feuers Macht, wenn sie der Mensch bezähmt, bewacht.“ (Klassenarbeit) Dr. Bernheim.

Polnisch 2 St. Polnische Abtheilung: Adverbium, Präpositionen, Conjunctionen, Satzlehre nach Malecki; Lektüre aus Popliński Wybór; Deklamationen. Die Themata zu den schriftlichen Arbeiten waren:

1. Krótki rys wojem punickich. 2. Buława Madeja (Wiersz przełożony na prozę). 3. Skutki odkrycia Ameryki. 4. Krówka Jaremy (Wiersz przek. na prozę). 6. Lukullus (podług Krasickiego w klasie). 5. Zasługi Karóla Wielkiego około Niemiec i Chrześcijaństwa. 10. Skutki wojen krzyżowych (w klasie). 8. Burza nadchodząca (obraz z Soplicy Mickiewicza.) 9. Przemyoty dobrego ucznia 7. Pierwsza wojna krzyżowa (w klasie.) 10. Każdy początek jest trudny. 11. Która pora roku jest najprzyjemniejszą i dla czego? 12. Jan Zamojski (podług pamiętników Niemcewicza) w klasie. 13. Porównanie Krasickiego z Naruszewiczem (w klasie).

Deutsche Abtheilung: Uebersetzen aus Woliński und Schönke, leichtere Stücke aus Popliński Wybór; Deklamationen; schriftliche Arbeiten. Jaskulski.

Latin 2 St. Grammatik von Berger: Wiederholung des Pensums der Quarta, ferner §§. 205 — 243 und 276 — 313. Mündliches Uebersetzen aus Süpffe I. Wöchentlich ein Exercitium oder Extemporale. Ober-Tertia arbeitete auch aus Süpffe II. Lektüre Caes. b. G. II. — V, 20. Die Ober-Tertia in einer Extrastunde Caes. b. civ. I. Aus Ovid. met. 865 Verse gelesen und 200 Verse memorirt. Prosodie und Metrik nach Berger.

Dr. Beckhaus.

Griechisch 6 St. Grammatik: Wiederholung und Erweiterung des Pensums der Quarta und Vervollständigung der Formenlehre bis zu den Verbis auf μ und den anomalis nach Bellermann. Vokabellernen nach Kübler. Alle 14 Tage ein Extemporale oder Exercitium aus Franke Kurs. II. Lektüre Xen. anab. I. Hom. Od. X, Einiges aus Xen. ex tempore

Język polski 2 godz. Oddział polski: Nauka o przysłówku, o przyimkach, spójnikach, ozdaniu podług Maleckiego. Czytano Wybór Poplińskiego; deklamacye. Zadania do prac piśmiennych były następujące:

Oddział niemiecki: Tłomaczono elementarbuch Wolińskiego i Schönkiego; łatwiejsze ustępy z Wyboru Poplińskiego; deklamacye; prace piśmienne. Jaskulski.

Język łaciński 10 godz. Podług grammatyki Bergera powtórzono pensum klasy IV., oprócz tego §§. 205—243 i 276—313. Ustnie tłumaczono Sufflego I. Co tydzień prace piśmienne. Klasa III. wyższa robiła także prace z Sufflego części II. Czytano Caes. b. G. II.—V., 20. Klasa III. wyższa w osobnej godzinie Caes. b. civ. I. Ovid met. czytano 865 wierszy, a 200 uczono się napomiec. Prozodya i metryka podług Bergera. Dr. Beckhaus.

Język grecki 6 godz. Z Grammatyki powtórzono i wzięto w szerszym zakresie pensum kl. IV. i uzupełnienie nauki o formach aż do słów na μ i słów nieregularnych podług Bellermana. Wokabuły podług Küblera. Co 2 tygodnie prace piśmienne z części II. Frankiego. Czytano Ksen. anab. I. Hom. Od. X. Niektóre ustępi z kseno-

übersetzt. Memoriren von Homerverseu.

Dr. Degen.

Französisch 2 St. Plöz Elementarbuch von S. 74 bis zu Ende. Lektüre aus dem Anhang No. 1 — 38. Plöz Schulgrammatik, Abschn. I. Korrektur der schriftl. Uebungen.

Dr. Beckhaus.

Geschichte 3 St. Das Mittelalter nach Welter. Daneben Benutzung der Tabelle von Peter.

Dr. Schäfer.

Mathematik 3 St. Buchstabenrechnung, Quadrat- und Kubikwurzeln. Lehre von den Dreiecken, den Parallelogrammen und dem Kreise; Vergleichung des Flächeninhaltes geradliniger Figuren nach Kambly II. S. 33 bis S. 120. Auflösung verschiedener geometrischer Aufgaben.

Dr. Tabulski.

Quarta. Ordinarius Dr. Degen.

Religion

katholische comb. mit III.

evangelische 2 St. Im S. Fortsetzung der Geschichten des N. T. nach Zahn. Einleitung in das N. T. Einleitung in den Katechismus. Reformationsgeschichte. Im W. Geschichten des N. T. nach Zahn. Ausführlich die Gleichnisse des Herrn durchgenommen. Das 1. Hauptstück des Katechismus. In beiden Semestern Psalmen, Sprüche, Kirchenlieder (nach Hollenberg) gelernt.

Pastor Borack.

Deutsch 2 St. Lektüre aus Hopf und Paulsief. Satzlehre. Bervollständigung der Interpunktionslehre. Deklamationen. Alle 14 Tage eine schriftliche Arbeit, hauptsächlich Nacherzählung.

Dr. Degen.

Polnisch 2 St. Poln. Abth. Verbum und Conjugation nach Malecki; Uebungen im mündlichen Ausdruck; Deklamationen; Aufsätze. Deutsche Abth. Uebersetzen aus Woliński und Schönke; leichtere Stücke aus Wybór von Popliński; Memoriren; schriftl. Arbeiten.

Jaskulski.

Latin 10 St. Pensum der Quinta wiederholt. Casuslehre nach Berger. Lektüre aus Weller's Livius und Siebelis tirocinium poeticum. Vokabeln nach Wiggert. Mündliches und schriftl. Uebersetzen aus Süpfle I. Wöchentliche Extemporalien.

Dr. Degen.

fonta czytano bez przygotowania. Uczono się napamięć wierszy z Homera. Dr. Degen.

Jezyk francuski 2 godz. Tłomaczono Ploetza §. 74. aż do końca. Czytano z dodatku No. 1—38. Grammatyka Ploetza, rozdział I. Prace piśmienne. Dr. Beckhaus.

Historya 3 godz. Historya wieków średnich podług Weltera z użyciem tablic Petera.

Dr. Schaefer.

Matematyka 3 godz. Algebra, pierwiastki drugiego i trzeciego stopnia. Nauka o trójkątach, równoległobokach i o kole. Porównywanie powierzchni figur prostokreślnych podług Kamblyego §. 33—120. Rozwiązywanie rozmaitych zadań geometrycznych.

Dr. Tabulski.

Klasa IV. Ordynaryusz Dr. Degen.

Religia

katolicka z klasą III.

ewangelicka 2 godz. W półroczu latowem ciąg dalszy historyi Nowego Testamentu podług Zahna. Wstęp do Nowego Testamentu. Wstęp do katechizmu. Historya Reformacyi. W półroczu zimowem Nowy Testament podług Zahna. Rozbierano obszernie podobieństwa Chrystusa Pana. Rozdział 1 katechizmu. Uczono się w obudwu półroczach psalmów, przypowieści, pieśni kościelnych (podług Hollenberga). Pastor Borack.

Jezyk niemiecki 2 godz. Czytano ustępy z Hopfa i Paulsiek. Nauka o zdaniu. Uzupełnienie nauki o interpunkcyi. Deklamacye Co 2 tygodnie prace piśmienne, powiększej części opowiadaniu.

Dr. Degen.

Jezyk polski 2 godz. Oddział polski. Nauka o słowie i konjugacyi podług Mateckiego. Cwiczenia się w wysłowieniu; deklamacye; prace piśmienne. — Oddział niemiecki. Tłomaczono książkę podręczną Wolińskiego i Schönkiego; łatwiejsze ustępy z Wyboru Poplińskiego; ćwiczenia pamięciowe; prace piśmienne.

Jaskulski.

Jezyk łaciński 10 godz. Powtórzenie pensum klasy V, Nauka o składni podług Bergera. Czytano Liviusza, Weller'a i tirocinium poeticum Sibelisa. Wokabuł uczono się z Wiggerta. Tłomaczenia ustne i piśmienne z Süpflego cz. I. Co tydzień ext. Dr. Degen.

Griechisch 5 St. Deklination, Comporation, Verba pura non contracta und contracta, Verba muta nach Bellermann. Uebersetzen aus Bellermanns Lesebuch. Schriftliche Uebungen. Im W. Extemporalien. Dr. Bernheim. 1 St. Vokabeln nach Kübler

Dr. Schäfer.

Französisch 2 St. Partitif, regelmäßiges Verbum, Uebersetzen der entsprechenden Abschnitte aus dem Elementarbuch von Plög. Schriftliche Uebungen.

Dr. Bernheim.

Geschichte 3 St. Geschichte Griechenlands und Roms nach Welker mit Hinzuziehung der Tabelle von Peter.

Dr. Degen.

Mathematik 3 St. Decimalbrüche und ihre Anwendung auf das neue Maß und Gewicht; kaufmännische Rechnungsarten; Elemente der Buchstabenrechnung; Planimetrie nach Kambly II. Abth. I.

Dr. Tabulski.

Quinta. Ordinarius Dr. Tabulski.

Religion:

katholische 2 St. In der Glaubens- und Sittenlehre: von den Geboten Gottes und der Kirche, von den Sünden und Tugenden, von den Sakramenten und vom Gebete nach Deharbe. Biblische Geschichte: das N. T. bis zur Geschichte der Apostel nach Schuster.

Probst Wojczyński.

evangelische 3 St. Bibl. Geschichte des N. T. nach Zahn. Die drei ersten Hauptstücke des Katechismus. Memoriren von Sprüchen und Kirchenliedern aus Hollenberg.

Dr. Bernheim.

Deutsch 2 St. Lektüre aus Hopf und Paulsiek. Erklärung der Lesestücke, Uebung im Nacherzählen und Deklamiren. Diktate, Wort- und Satzlehre, Anfänge der Interpunktionslehre.

Dr. Degen.

Polnisch 2 St. Polnische Abth: Deklinationen der Substantiva, die Pronomina nach Malecki; Lesen und Erzählen aus Wybór von Popliński, Deklamationen und schriftl. Uebungen. Deutsche Abth. Uebers. aus dem Elementarbuch von Woliński und Schönke; Memoriren und schriftliche Uebungen.

Jaskulski.

Latein 10 St. Wiederholung des Pensums der Sexta. Unregelmäßige Formenlehre. Uebers.

Jezyk grecki 5 godz. O deklinacyi, stopniowaniu, verba pura non contracta i contracta, verba muta podług Bellermana. Tłomaczono przykłady z Bellermana. Ćwiczenia piśmienne. W półroczu zimowem extemp. Dr. Bernheim. 1 godz. uczono się wokał podług Küblera.

Dr. Schaefer.

Jezyk francuski 2 godz. Nauka o artykule podziałowym, słowie regularnem; Tłomaczenie odpowiednich ustępów z Ploetza. Prace piśmienne.

Dr. Bernheim.

Historya 3 godz. Historya grecka i rzymka podług Weltera z zastosowaniem tablic Petera.

Dr. Degen.

Matematyka 3 godz. O ułamkach dziesiętnych i zastosowanie ich do nowój miary i wagi; rachunki kupieckie; początki algebry; planimetrya podług Kamblyego oddz. I.

Dr. Tabulski.

Klasa V. Ordynaryusz Dr. Tabulski.

Religia.

katolicka 2 godz. Z nauki wiary i obyczajów o przykazaniach Bożych i Kościelnych, o grzechu i cnocie, o Sakramentach i o modlitwie podług Deharbe. Z historyi biblijnej: Nowy Testament aż do Dziejów Apostolskich podług Schustera. Proboszcz Wojczyński.

ewangelicka 3 godz. Historya starego testamentu podług Zahna. Trzy pierwsze Rozdziały katechizmu. Uczono się napamięć miejsc z Piśma św. i pieśni kościelnych podług Hollenberga.

Dr. Bernheim.

Jezyk niemiecki 2 godz. Czytano Hopfa i Paulsieka. Rozbiór czytanych ustępów ćwiczenia w opowiadaniu i deklamacye. Ćwiczenia piśmienne; nauka o słowie i o zdaniu. Początki nauki o interpunkcyi.

Dr. Degen.

Jezyk polski 2 godz. Oddział polski. O deklinacyi, o zaimkach podług Maleckiego; czytanie i opowiadanie ustępów z Wyboru Poplińskiego; deklamacye i prace piśmienne. Oddział niemiecki: Tłomaczenie ustępów z Wolińskiego; ćwiczenia pamięciowe i prace piśmienne.

Jaskulski.

Jezyk łaciński 10 godz. Powtórzenie pensum klasy VI. Etymologia nieforemna.

setzen aus Schönborn Cursus I und II. Memoriren von Vokabeln (Wiggert) und leichteren Fabeln. Wöchentlich ein Extemporale.

Dr. Tabulski.

Französisch 3 St. Anfangsgründe der Grammatik. Mündliches und schriftl. Uebersetzen aus dem Elementarbuch von Plötz.

Dr. Bernheim.

Geographie 2 St. Das Pensum der Sexta wiederholt. Asien, Südamerika, Frankreich und ein Theil Deutschlands nach Pütz.

Jaskulski.

Arithmetik 3 St. Bruchrechnung; einfache und zusammengesetzte Regeldetri; Kettenfuß; Prozent-Bestimmungen; Zinsrechnung; Rabatt- und Gesellschaftsrechnung — Kopfrechnen.

Dr. Tabulski.

Kalligraphie 2 St. Tactschreiben nach Vorschrift.

Ratsch

Zeichnen 2 St. Uebungen nach Trotschels Wandtafeln.

Ratsch.

Sexta. Ordinarius Jaskulski.

Religion:

katholische comb. mit V.

evangelische 3 St. Bibl. Geschichte des N. T. nach Zahn. Das 1. und 3. Hauptstück des Katechismus. Memoriren von Sprüchen und Kirchenliedern nach Hollenberg.

Dr. Bernheim.

Deutsch 3 St. Lesen und Erklärung einzelner prosaischer und poetischer Stücke aus Hopf und Paulsiek, Wiedererzählen des Gelesenen. Memoriren von Gedichten. Wortlehre. Diktate.

Dr. Bernheim.

Polnisch 2 St. Poln. Abth: Substantiva, Adjektiva, Zahlwörter; Wiedererzählen gelesener Stücke; Memoriren; schriftl. Arbeiten. Deutsche Abth: Uebersetzen aus Woliński und Schünke; schriftl. Arbeiten.

Jaskulski.

Latin 9 St. Regelmäßige Formenlehre nach Berger, Uebersetzen aus Schönborn Cursus I. bis §. 65. Wöchentlich ein Extemporale. Jaskulski. 1 St. Vokabeln nach Wiggert.

Schäfer.

Geographie 2 St. Allgemeine Uebersicht der Erdoberfläche nach Pütz.

Jaskulski.

Tłomaczono Schönborna I. i II. Uczono się wokabul napamięć (podług Wiggerta) i łatwiejszych bajek. Tygodniowo prace piśmienne.

Dr. Tabulski.

Język francuski 3 godz. Początki grammatyki. Tłomaczenie ustne i piśmienne ustępów z Ploetza.

Dr. Bernheim.

Geografia 2 godz. Powtórzenie pensum Klasy VI. Szczegółowo wzięto geografią Azji, południowej Ameryki, Francji i częściowo Niemiec.

Jaskulski.

Rachunki 3 godz. Rachunki z utamkami reguła trzech pojedyncza i złożona; utamki łańcuchowe; obrachowanie procentu i prowizyi; reguła spółki.

Dr. Tabulski.

Kaligrafia 2 godz. Pisanie podług wzorów.

Ratsch.

Rysunki 2 godz. Ćwiczenia podług tablic ściennych Trotschela

Ratsch.

Klasa VI. Ordynaryusz Jaskulski.

Religia.

Katolicka z klasą V.

ewangelicka 3 godz. Historia starego Testamentu podług Zahna. Rozdział 1 i 3 katechizmu. Uczono się napamięć ustępów i pieśni kościelnych podług Hollenberga.

Dr. Bernheim.

Język niemiecki 3 godz. Czytanie i objaśnienie niektórych ustępów prozaicznych z Hopfa i Paulsieka. Opowiadanie czytanych ustępów. Ćwiczenia pamięciowe. Prace piśmienne.

Dr. Bernheim.

Język polski 2 godz. Oddział polski: Nauka o rzeczowniku, przymiotniku, liczebniku; Opowiadanie czytanych ustępów; ćwiczenia pamięciowe; prace piśmienne. Oddział niemiecki. Tłomaczono przykłady z Wolińskiego; prace piśmienne. Jaskulski.

Język łacinski 9 godz. Etymologia foremna podług Bergera. Tłomaczono Schönborna I. aż do §. 65. Co tydzień extemporale. Jaskulski. 1 godz. uczono się wokabul podług Wiggerta.

Schaefer.

Geografia 2 godz. Ogólny pogląd na kulę ziemską podług Pütza.

Jaskulski.

Rechnen 4 St. Die 4 Species mit benannten ganzen Zahlen und die Bruchrechnung. Monatlich ein Extemporale. Ratsch.

Kalligraphie 2 St. Gürke.

Zeichnen 2 St. Einfache geradlinige Figuren. Ratsch.

Vorschule. Ordinarius Ratsch.

Religion:

katholische comb. mit VI.

evangelische 2 St. Erzählen einzelner Geschichten des A. und N. T. Lieder, Sprüche, die 3 ersten Hauptstücke des Katechismus ohne Luthers Erklärung gelernt. Ratsch.

Deutsch 8 St. Besprechen und Erzählen der gelesenen Stücke aus Paulsies Lesebuch. Orthographische und leichtere grammatische Uebungen im Anschluß an das Lesebuch. Memorieren von Gedichten und einzelnen prosaischen Stücken. Wöchentlich ein Diktat. Ratsch.

Rechnen 5 St. Die 4 Species mit unbenannten ganzen Zahlen. Ratsch.

Schreiben 4 St. Gürke.

Mosaische Religion 4 St. Hauptlehrer Kuntz. I. Abtheilung: Messiasreich; Unsterblichkeit; Verhältniß des Menschen zu Gott; die Pflichten; Sünde und Buße; Gebet; Feier- und Festtage. II. Abtheilung: Gott und seine Eigenschaften; Bestimmung des Menschen; Offenbarung; die zehn Gebote.

In bibl. Geschichte: I. Abth. bis zu den Maccabäern; II. Abth. bis zu den Königen Israels.

Gesang: Ratsch. I. Abth. 1 St. Dreistimmige Volkslieder. II. Abth. 1 St. Zweistimmige Volkslieder und Choräle.

Rachunki 4 godz. Cztery działania zliczbami oznaczonemi. Co miesiąc extemporale. Ratsch.

Kaligrafia 2 godz. Gürke.

Rysunki 2 godz. Ćwiczenia w rysowaniu figur prostokreślnych. Ratsch.

Szkoła przygotowawcza. Ordynaryusz Ratsch.

Religia.

Katolicka razem klasa VI.

ewangelicka 2 godz. Opowiadania niektórych historyi Starego i Nowego Testamentu; uczono się pieśni i miejsc z Pisma św. 3 pierwsze Rozdziały katechizmu bez objaśnienia. Ratsch.

Język niemiecki 8 godz. Rozbiór i opowiadanie czytanych ustępów z Paulsiego Ćwiczenia ortograficzne i łatwiejsze grammatyczne w połączeniu z czytaniem. Uczono się wierszy i niektórych ustępów prozajcznych napamięć. Co tydzień prace piśmienne. Ratsch.

Rachunki 5 godz. 4 działania z liczbami całymi nieoznaczonemi. Ratsch.

Kaligrafia 4 godz. Gürke.

Religia żydowska 4 godz. Nauczyciel główny Kuntz.

Oddział I. O przyjściu Messyasza; o nieśmiertelności; stosunek człowieka do Boga; o obowiązkach, grzechu i pokucie o modlitwie; o świętach i dniach uroczystych;

Oddział II. O Bogu i jego przymiotach o przeznaczeniu; człowieka; o objawieniu dziecięciu przykazań.

Z hist. bibl. Oddział I. aż do Machabejczyków, Oddział II. aż do Króla Jozasza.

Spiew: Ratsch.

Oddział I. 1 godz. Pieśni ludowe na trzy głosy. Oddz. II. 1 godz. Pieśni ludowe na dwa głosy i chorały.

Frequenz der Anstalt.

Liczba uczniów.

Nach Angabe des letzten Programmes wurde das Progymnasium im 4. Quartal des

Podług ostatniego programu odwiedzało progimnazjum w 4 Kwartale roku szkolnego

Vertheilung der obligatorischen Sectionen im Winter-Semester 1869—1870.
 Podział lekyi w półroczu zimowem 1869—1870.

Lehrer, Nauczyciele.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Dazu.	Sum- ma.
Schaefer Ordinarius von II.	10 Lat. 2 Franz.	3 Gesch.	1 Griech.		1 Lat.			17
Beckhaus Ordinarius von III.	2 Deutsch. 6 Griech. 3 Gesch.	10 Lat. 2 Franz.						23
Tabulski Ordinarius von V.	3 Math. 1 Phys. 1 Poln.	3 Math.	3 Math.	10 Lat. 3 Rech.				24
Bernheim	2 Hebr.	2 Deutsch.	5 Griech. 2 Franz.	3 ev.Rel. 3 Franz.	3ev.Rel. 3 Deut.			23
Degen Ordinarius von IV.		6 Griech.	2 Deutsch. 10 Lat. 3 Gesch.	2 Deut.				23
Jaskulski Ordinarius von VI.		2 Poln.	2 Poln.	2 Poln. 2 Geogr.	2 Poln. 9 Lat. 2 Geogr.			21
Ratsch Ordinarius von VII.				2 Zeich. 2 Schreib.	4 Rech. 2 Zeich.	2 ev.Rel. 8 Deut. 5 Rech.	2 Singen.	27
Woczyński kathol. Religionslehrer.	2 Religion.				2 Rel.			4
Borack evang. Religionslehrer.	2 Religion.		2 Rel.					4
Gürke interim. Schreiblehrer.					2 Schreib.	4 Schreib.		6

Vertheilung der obligatorischen Leistungen im Winter-Semester 1869—1870.
Podział lekcji obowiązkowych w zimowym semestrze 1869—1870.

Lehrer, Nauczyciele.	II.	VII.	Dazu.	Sum- ma.
Schaefer Ordinarius von II.	10 Lat. 2 Franz.			17
Beckhaus Ordinarius von III.	2 Deutsch 6 Griech 3 Gesch.			23
Tabulski Ordinarius von V.	3 Math. 1 Phys. 1 Poln.			24
Bernheim	2 Hebr.	Rel. ut.		23
Degen Ordinarius von IV.				23
Jaskulski Ordinarius von VI.		Poln. at. eogr.		21
Ratsch Ordinarius von VII.		ech. eich.	2 ev.Rel. 8 Dent. 5 Rech.	27
Wojczyński kathol. Religionslehrer.		Rel.	2 Singen.	4
Borack evang. Religionslehrer.	2 I			4
Gürke interim. Schreiblehrer.		Schreib 4	Schreib	6

